

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

سی امین سال ارتحال امام

وصیتنامه امام و بیانیه گام دوم انقلاب «رویکردی تطبیقی»

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مجیدی

- ❖ سی امین سال ارتحال مصلح بزرگ قرن و احیاگر اسلام ناب محمدی فرصت مغتنمی است برای بازخوانی میراث بزرگ این رهبر بزرگ معنوی و بنیانگذار جمهوری اسلامی
- ❖ مطالعه تطبیقی بیانیه گام دوم انقلاب و وصیتنامه امام راحل از چند جهت درس آموز و روشنی بخش است نخست اینکه نشان می‌دهد مبانی و چارچوبه حرکت نظام اسلامی تا چه از ثبات و تا چه حد از تحول و توجه به اقتضائات زمانه برخوردار است. نکته دوم اینکه این مقایسه نشان دهنده میزان پای بندی نظام و انقلاب اسلامی بر آرمان‌ها و راه و هدف خویش است و البته توجه به بایسته‌ها و اولویتهای تحقق این آرمان‌ها و بهره‌گیری از تنوعات و تحولات در عرصه نظام بین المللی و تحولات عرصه داخلی
- ❖ مقایسه و تطبیق محورهای کلان این دو متن راهبردی رهبران انقلاب اسلامی، از وحدت هم‌سوئی در هدف، زبان، لحن و ابعاد شناختی، گرایشی و کنشی عوامل موثر در عرصه انقلاب برخوردار است و نشانه‌ای از تثبیت و نهادینگی و استواری مسیر و حرکت انقلابی است که برای نخستین بار در تاریخ انقلاب‌های جهان دهه پنجم حیات خود را با پافشاری بر آرمان‌ها و اهداف خود گرامی می‌دارد

سی امین سال ارتحال مصلح بزرگ قرن و احیاگر اسلام ناب محمدی فرصت مغتنمی است برای بازخوانی میراث بزرگ این رهبر بزرگ معنوی و بنیانگذار جمهوری اسلامی که درخت تناور و پرثمر آن اکنون چهلمین سال عمر خود می‌گذراند. وصیت نامه الهی سیاسی امام خمینی آخرین یادگار مکتوب امام راحل سند روشنی از ترسیم آینده انقلاب اسلامی و در برگیرنده مهمترین مطالبات امام راحل از وارثان انقلاب اسلامی است؛ اگرچه براساس شواهد موجود این سند با وجود گذشت 7 سال از تدوین متن اصلی آن در سال 61 در اواخر عمر امام هم به روزرسانی نشد اما رئیس کلی و خطوط راهنمای حرکت انقلاب را در دوران پس از رحلت امام را ترسیم کرده است. از طرف دیگر ورود انقلاب اسلامی به دومین چله از حیات خود و انتشار بیانیه گام دوم انقلاب از جانب جانشین امام این پرسش را مطرح می‌کند که در مقایسه و بررسی تطبیقی این سند چه نکاتی گفتنی و درخور توجه وجود دارد؟ مطالعه تطبیقی این دو سند گویای اشتراک و وحدت گفتمانی این دو سند تاریخی و نشانه تداوم و پویایی راه و خط امام در طلیعه چهل ساله دوم انقلاب اسلامی است. هرچند تفاوت‌هایی نیز از حیث کارکرد و متن و زمینه و زمانه تاریخی دو اثر می‌توان ارائه کرد: نخست اینکه وصیت نامه امام در آخرین توصیه‌های رهبر انقلاب است به مخاطبان گسترده خود از مردم و مسئولان حکومتی و هواداران انقلاب گرفته تا جهان اسلام تدوین شده است. دوم اینکه این وصیتنامه در صدر انقلاب و در سال 61 نوشته شده و چندان به رویدادها و حوادث سال‌های 61 تا 68 یعنی زمان ارتحال امام نپرداخته لذا حال و هوای اوایل انقلاب را دارد نکته دیگر آنکه وصیتنامه در ابتدای انقلاب نمی‌توانسته مشتمل بر تحلیل کارنامه و دستاوردهای انقلاب باشد و به خصوص عموم مخاطبان وصیتنامه را مردم و نخبگان و دستگاه‌های حکومتی ایران تشکیل می‌دادند و این از نگرانی و دغدغه‌های امام برای تثبیت و تحکیم انقلاب سرچشمه گرفته است؛ حال آنکه بیانیه گام دوم انقلاب اساساً شامل رئیس کلی بایدها و راهکارهای تداوم انقلاب در عین تاکید بر محکمت و اصول انقلاب اسلامی در آینده پیش رو است؛ از این جهت است که مخاطب اصلی بیانیه گام دوم را جوانان تشکیل می‌دهد. نکته دیگر اینکه زمان صدور بیانیه، چهل سال از عمر انقلاب و جمهوری اسلامی گذشته و فرصت مناسبی برای بیان فہرستی بلند از کارنامه و دستاوردهای انقلاب و جمهوری اسلامی ارائه داده و البته تجربه عملی و عینی چالش‌ها و فرصت‌های کشورداری را پشت سر خود دارد. حال آنکه به دلیل شرایط زمانی و وصیتنامه چنین خصیصه‌ای ندارد. با این همه مقایسه و تطبیق محورهای کلان این دو متن راهبردی رهبران انقلاب اسلامی، از وحدت همسویی در هدف، زبان، لحن و ابعاد شناختی، گرایشی و کنشی عوامل موثر در عرصه انقلاب برخوردار است و نشانه‌ای از تثبیت و نهادینگی و استواری مسیر و حرکت انقلابی است که برای نخستین بار در تاریخ انقلاب‌های جهان دهه پنجم حیات خود را با پافشاری بر آرمان‌ها و اهداف خود گرامی می‌دارد. در سی امین سال ارتحال امام هر چند با دشمنی‌ها و موانع بسیاری که به خصوص از ناحیه استکبار متوجه این انقلاب و نظام نوپا شده است و با وجود همه دستاوردها و برکات انقلاب هنوز به طور کامل اهداف انقلاب محقق نشده است؛ با این حال راه طی شده و دستاوردهای به دست آمده در ابعادی چشمگیر و فراتر از انتظارات بوده است. نوشتار حاضر مروری کوتاه دارد بر مقایسه این دو سند رهبران انقلاب اسلامی و مولفه‌های گفتمانی حاکم بر آن دو.

الف: انقلاب اسلامی

در هردو سند، انقلاب اسلامی و نوع تحلیل رهبران انقلاب اسلامی از ماهیت، اهداف و ویژگی‌های آن جایگاه خاصی دارد و به گونه‌ای انقلابی منحصر به فرد و غیر قابل مقایسه با دیگر انقلاب‌ها ترسیم و توصیف شده است و ماهیتی الهی و مردمی دارد که از حیث اهداف و چگونگی رخداد و به خصوص پایبندی بر آرمان‌ها در میان انقلاب‌های جهان بی‌نظیر است.

مقوله	فراز وصیت نامه امام	فراز بیانیه گام دوم انقلاب
انقلاب اسلامی در مسیر تاریخ	ما می‌دانیم که این انقلاب بزرگ که دست جهانخواران و ستمگران را از ایران بزرگ کوتاه کرد، با تأییدات غیبی الهی پیروز گردید. شک نباید کرد که انقلاب اسلامی ایران از همه انقلاب‌ها جدا است: هم در پیدایش و هم در کیفیت مبارزه و هم در انگیزه انقلاب و قیام. و تردید نیست که این یک تحفه الهی و هدیه غیبی بوده که از جانب خداوند منان بر این ملت مظلوم غارت‌زده عنایت شده است	انقلاب پُرشکوه ملت ایران که بزرگ‌ترین و مردمی‌ترین انقلاب عصر جدید است، تنها انقلابی است که یک چلّه‌ی پُرافتخار را بدون خیانت به آرمان‌هایش پشت سر نهاده و در برابر همه‌ی وسوسه‌هایی که غیر قابل مقاومت به نظر می‌رسیدند، از کرامت خود و اصالت شعارهایش صیانت کرده و اینک وارد دومین مرحله‌ی خودسازی و جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی شده است.

چنین انقلابی با این ابعاد و ماهیت رژی می را سرنگون کرد که از حمایت قدرت‌های غربی برخوردار بود. مطالعه نوع روایت از انقلاب اسلامی و نقطه آغاز آن که در وضعیت حاکمیت رژیم پهلوی است همسویی هر دو روایت را نشان می‌دهد بر خلاف تحلیل‌هایی که این روزها از وضعیت رژیم پهلوی ارائه می‌شود که در صدد نوعی تطهیر و تبرئه رژیم پهلوی است، بازنمایی واقعیت‌های رژیم پهلوی از منظر دیگر اندیشمندان و به‌خصوص از منظر مراجع بین‌المللی می‌تواند برای نسل جدید انقلاب روشنگر باشد. بررسی تطبیقی هر دو رهبر انقلاب از وضعیت رژیم پهلوی حاکی از تاکید بر انحطاط فرهنگی و وابستگی عمیق رژیم پهلوی به قدرت‌هاست:

فراز بیانیه گام دوم انقلاب	فراز وصیتنامه امام	مقوله
<p>انقلاب اسلامی و نظام برخاسته از آن، از نقطه‌ی صفر آغاز شد؛ اولاً: همه‌چیز علیه ما بود، چه رژیم فاسد طاغوت که علاوه بر وابستگی و فساد و استبداد و کودتایی بودن، اولین رژیم سلطنتی در ایران بود که به دست بیگانه - و نه به زور شمشیر خود - بر سر کار آمده بود، و چه دولت آمریکا و برخی دیگر از دولت‌های غربی، و چه وضع بشدت نابسامان داخلی و عقب‌افتادگی شرم‌آور در علم و فناوری و سیاست و معنویت و هر فضیلت دیگر</p>	<p>اگر نبود دست توانای خداوند امکان نداشت یک جمعیت 36 میلیونی با آن تبلیغات ضدّ اسلامی و ضد روحانی خصوص در این صد سال اخیر و با آن تفرقه افکنی‌های بی حساب قلمداران و زبان مُردان در مطبوعات و سخنرانی‌ها و مجالس و محافل ضداسلامی و ضدملی به صورت ملیت، و آن‌همه شعرها و بذله گویی‌ها، و آنهمه مراکز عیاشی و فحشا و قمار و مسکرات و مواد مخدره که همه و همه برای کشیدن نسل جوان فعال که باید در راه پیشرفت و تعالی و ترقی میهن عزیز خود فعالیت نمایند، به فساد و بی‌تفاوتی در پیشامدهای خائنانه، که به دست شاه فاسد و پدر بی‌فرهنگش و دولت‌ها و مجالس فرمایشی که از طرف سفارتخانه‌های قدرتمندان بر ملت تحمیل می‌شد، و از همه بدتر وضع دانشگاهها و دبیرستانها و مراکز آموزشی که مقدرات کشور به دست آنان سپرده می‌شد، با به کار گرفتن معلمان و استادان غریزه یا شرق‌زده صدرصد مخالف اسلام و فرهنگ اسلامی بلکه ملی صحیح، با نام «ملیت» و «ملی‌گرایی»، گرچه در بین آنان مردانی متعهد و دلسوز بودند، لکن با اقلیت فاحش آنان و در تنگنا قرار دادنشان کار مثبتی نمی‌توانستند انجام دهند و با اینهمه و دهها مسائل دیگر، از آن جمله به انزوا و عزلت کشیدن روحانیان و با قدرت تبلیغات به انحراف فکری کشیدن بسیاری از آنان، ممکن نبود این ملت با این وضعیت یکپارچه قیام کنند ... دولتمردان خائن و دودمان پهلوی خصوصاً، و مراکز تبلیغاتی علیه دستاوردهای خودی و نیز خود کوچک‌دیدنها و یا ناچیز دیدنها، ما را از هر فعالیت برای پیشرفت محروم کرد. وارد کردن کالاها از هر قماش و سرگرم کردن بانوان و مردان خصوصاً طبقه جوان، به اقسام اجناس وارداتی از قبیل ابزار آرایش و تزئینات و تجملات و بازی‌های کودکانه و به مسابقه کشاندن خانواده‌ها و مصرفی بارآوردن هر چه بیشتر، که خود داستان‌های غم‌انگیز دارد، و سرگرم کردن و به تباهی کشاندن جوان‌ها که عضو فعال هستند با فراهم آوردن مراکز فحشا و عشرتکده‌ها، و دهها از این مصائب حساب شده، برای عقب نگه‌داشتن کشورهاست</p>	<p>وضعیت رژیم پهلوی و نقطه صفر جمهوری اسلامی</p>

اختصاصی بیانیه گام دوم انقلاب؛ برکات و دستاوردهای انقلاب اسلامی

□ محصول تلاش چهل‌ساله انقلاب اسلامی :

- 1- کشور و ملت مستقل و آزاد
- 2- کشور و ملت مقتدر و باعزت
- 3- کشور و ملت متدین
- 4- کشور و ملت پیشرفته در علم
- 5- کشور و ملت رکورددار در شتاب پیشرفت‌های علمی
- 6- کشور و ملت انباشته از تجربه‌هایی گران‌بها
- 7- کشور و ملت مطمئن و امیدوار
- 8- کشور و ملت دارای تأثیر اساسی در منطقه
- 9- کشور و ملت دارای منطق قوی در مسائل جهانی
- 10- کشور و ملت رکورددار رسیدن به رتبه‌های بالا در دانش‌ها و فناوری‌های مهم
- 11- کشور و ملت سرآمد در گسترش خدمات اجتماعی
- 12- کشور و ملت سرآمد در انگیزه‌های جهادی میان جوانان
- 13- کشور و ملت سرآمد در جمعیت جوان کارآمد

برکات بزرگ انقلاب اسلامی در بیانیه گام دوم

ب: ترسیم وضعیت موجود

اگرچه فاصله میان زمان تدوین بیانیه گام دوم انقلاب و وصیت نامه امام راحل حدود 36 سال است اما دقت در محتوای هر دو سند مکتوب صادره از رهبران انقلاب اسلامی نشان دهنده این است که انقلاب دچار خودشیفتگی نشده و مدعی تحقق همه اهداف نیست و بر وجود برخی نارسایی‌ها و مشکلات که لازمه عبور از آنهاست، اذعان دارند.

مقوله	فراز وصیت نامه امام	فراز بیانیه گام دوم انقلاب
فاصله میان بایدها و واقعیت‌ها در جمهوری اسلامی	اینجانب هیچ‌گاه نگفته و نمی‌گویم که امروز در این جمهوری به اسلام بزرگ با همه ابعادش عمل می‌شود و اشخاصی از روی جهالت و عقده و بی‌انضباطی بر خلاف مقررات اسلام عمل نمی‌کنند؛ لکن عرض می‌کنم که قوه مقننه و قضاییه و اجراییه با زحمات جانفرسا کوشش در اسلامی کردن این کشور می‌کنند و ملت دهها میلیونی نیز طرفدار و مددکار آنان هستند؛ و اگر این اقلیت اشکالتراش و کارشکن به کمک بشتابند، تحقق این آمال آسانتر و سریعتر خواهد بود. و اگر خدای نخواستہ اینان به خود نیابند، چون توده میلیونی بیدار شده و متوجه مسائل است و در صحنه حاضر است، آمال انسانی - اسلامی به خواست خداوند متعال جامه عمل به طور چشمگیر خواهد پوشید و کجروان و اشکال تراشان در مقابل این سیل خروشان نخواهند توانست مقاومت کنند.	جمهوری اسلامی، متحجر و در برابر پدیده‌ها و موقعیت‌های نو به نو، فاقد احساس و ادراک نیست، اما به اصول خود بشدت پایبند و به مرزبندی‌های خود با رقیبان و دشمنان بشدت حساس است. با خطوط اصلی خود هرگز بی‌مبالاتی نمی‌کند و برایش مهم است که چرا بماند و چگونه بماند. بی‌شک فاصله‌ی میان بایدها و واقعیت‌ها، همواره وجدان - های آرمان خواه را عذاب داده و می‌دهد، اما این، فاصله‌ای طی‌شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی بارها طی شده است و بی‌شک در آینده، با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پُرانگیزه، با قدرت بیشتر طی خواهد شد.

ج: بایسته ها و توصیه ها برای تداوم انقلاب و مسیر پیش رو

اختصاصی بیانیه گام دوم انقلاب: نظام ارزشها و آرمانهای گام دوم انقلاب

وجوه مشترک وصیت نامه و بیانیه گام دوم

مقوله	فراز وصیت نامه امام	فراز بیانیه گام دوم انقلاب
1. نقش و ظرفیت جوانان	<p>اینک که به توفیق و تأیید خداوند، جمهوری اسلامی با دست توانای ملت متعهد پایه‌ریزی شده، و آنچه در این حکومت اسلامی مطرح است اسلام و احکام مترقی آن است، بر ملت عظیم الشان ایران است که در تحقق محتوای آن به جمیع ابعاد و حفظ و حراست آن بکوشند که حفظ اسلام در رأس تمام واجبات است،</p> <p>امروز بر ملت ایران، خصوصاً، و بر جمیع مسلمانان، عموماً، واجب است این امانت الهی را که در ایران به طور رسمی اعلام شده و در مدتی کوتاه نتایج عظیمی به بار آورده، با تمام توان حفظ نموده و در راه ایجاد مقتضیات بقای آن و رفع موانع و مشکلات آن کوشش نمایند.</p> <p>و وصیت اینجانب به جوانان عزیز دانشسراها و دبیرستانها و دانشگاهها آن است که خودشان شجاعانه در مقابل انحرافات قیام نمایند تا استقلال و آزادی خود و کشور و ملت خودشان مصون باشد.</p>	<p>اما راه طی شده فقط قطعه‌ای از مسیر افتخارآمیز به سوی آرمان‌های بلند نظام جمهوری اسلامی است. دنباله‌ی این مسیر که به گمان زیاد، به دشواری گذشته‌ها نیست، باید با همت و هشیاری و سرعت عمل و ابتکار شما جوانان طی شود. مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان، در همه‌ی میدان‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویت و عدالت، باید شانه‌های خود را به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره گیرند، نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند.</p>
2. مدیریت جهادی ما میتوانیم	<p>1. باید هوشیار و بیدار و مراقب باشید که سیاست‌بازان پیوسته به غرب و شرق با وسوسه‌های شیطانی شما را به سوی این چپاولگران بین‌المللی نکشند؛ و با اراده مصمم و فعالیت و پشتکار خود به رفع وابستگی‌ها قیام کنید.</p> <p>2. و بدانید که نژاد آریا و عرب از نژاد اروپا و امریکا و شوروی کم ندارد و اگر خودی خود را بیابد و یأس را از خود دور کند و چشمداشت به غیر خود نداشته باشد، در درازمدت قدرت همه کار و ساختن همه چیز را دارد. و آنچه انسان‌های شبیه به اینان به آن رسیده‌اند شما هم خواهید رسید به شرط اتکال به خداوند تعالی و اتکا به نفس، و قطع وابستگی به دیگران و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به زندگی شرافتمندانه و خارج شدن از تحت سلطه اجانب.</p> <p>و وصیت من به همه آن است که با یاد خدای متعال به سوی خودشناسی و خودکفایی و استقلال، با همه ابعادش به پیش،</p>	<p>عظمت پیشرفت‌های چهل‌ساله‌ی ملت ایران آنگاه بدرستی دیده می‌شود که این مدت، با مدت‌های مشابه در انقلاب‌های بزرگی همچون انقلاب فرانسه و انقلاب اکتبر شوروی و انقلاب هند مقایسه شود. مدیریت‌های جهادی الهام‌گرفته از ایمان اسلامی و اعتقاد به اصل «ما میتوانیم» که امام بزرگوار به همه‌ی ما آموخت، ایران را به عزت و پیشرفت در همه‌ی عرصه‌ها رسانید</p> <p>راه‌حل این مشکلات، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که باید برنامه‌های اجرایی برای همه‌ی بخش‌های آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت‌ها پیگیری و اقدام شود.</p>

فراز بیانیه گام دوم انقلاب	فراز وصیت نامه امام	مقوله
<p>درون‌زایی اقتصاد کشور، مؤلّد شدن و دانش‌بنیان شدن آن، مردمی کردن اقتصاد و تصدیگری نکردن دولت، برون‌گرایی با استفاده از ظرفیتهایی که قبلاً به آن اشاره شد، بخشهای مهمّ این راه‌حل‌ها است. بی‌گمان یک مجموعه‌ی جوان و دانا و مؤمن و مسلّط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد برسند. دوران پیش‌رو باید میدان فعالیتّ چنین مجموعه‌ای باشد.</p> <p>جوانان عزیز در سراسر کشور بدانند که همه‌ی راه‌حل‌ها در داخل کشور است.</p>	<p>و بی‌تردید دست خدا با شما است، اگر شما در خدمت او باشید و برای ترقی و تعالی کشور اسلامی به روح تعاون ادامه دهید.</p>	<p>2. مدیریت جهادی ما میتوانیم</p>
<p>با این همه، اینجانب به جوانان عزیزی که آینده‌ی کشور، چشم‌انتظار آنها است صریحاً میگویم آنچه تاکنون شده با آنچه باید میشده و بشود، دارای فاصله‌ای ژرف است. در جمهوری اسلامی، دل‌های مسئولان به‌طور دائم باید برای رفع محرومیتهای بتپد و از شکاف‌های عمیق طبقاتی بشدّت بیمناک باشد. در جمهوری اسلامی کسب ثروت نه‌تنها جرم نیست که مورد تشویق نیز هست، امّا تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی که همه به بی‌عدالتی می‌انجامد، بشدّت ممنوع است؛ همچنین غفلت از قشرهای نیازمند حمایت، به‌هیچ‌رو مورد قبول نیست. این سخنان در قالب سیاست‌ها و قوانین، بارها تکرار شده است ولی برای اجرای شایسته‌ی آن، چشم امید به شما جوانها است؛ و اگر زمام اداره‌ی بخش‌های گوناگون کشور به جوانان مؤمن و انقلابی و دانا و کاردان - که بحمدالله کم نیستند - سپرده شود، این امید برآورده خواهد شد؛</p>	<p>بی‌تردید رمز بقای انقلاب اسلامی همان رمز پیروزی است؛ و رمز پیروزی را ملت می‌داند و نسل‌های آینده در تاریخ خواهند خواند که دو رکن اصلی آن: انگیزه الهی و مقصد عالی حکومت اسلامی؛ و اجتماع ملت در سراسر کشور با وحدت کلمه برای همان انگیزه و مقصد.</p> <p>اینجانب به همه نسل‌های حاضر و آینده وصیت می‌کنم که اگر بخواهید اسلام و حکومت الله برقرار باشد و دست استعمار و استثمارگران خارج و داخل از کشورتان قطع شود، این انگیزه الهی را که خداوند تعالی در قرآن کریم بر آن سفارش فرموده است از دست ندهید؛ و در مقابل این انگیزه که رمز پیروزی و بقای آن است، فراموشی هدف و تفرقه و اختلاف است. به ملت عزیز ایران توصیه می‌کنم که نعمتی که با جهاد عظیم خودتان و خون جوانان برومندان به دست آوردید همچون عزیزترین امور قدرش را بدانید و از آن حفاظت و پاسداری نمایید و در راه آن، که نعمتی عظیم الهی و امانت بزرگ خداوندی است کوشش کنید و از مشکلاتی که در این صراط مستقیم پیش می‌آید نهراسید که إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ و در مشکلات دولت جمهوری اسلامی با جان و دل شریک و در رفع آنها کوشا باشید، و دولت و مجلس را از خود بدانید، و چون محبوبی گرامی از آن نگهداری کنید.</p>	<p>3. انگیزه الهی اتحاد و عدالت خواهی</p>

فراز بیانیه گام دوم انقلاب	فراز وصیت نامه امام	مقوله
<p>اما پیش از همه چیز، نخستین توصیه‌ی من امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده است. بدون این کلید اساسی همه‌ی قفلها، هیچ گامی نمی‌توان برداشت. آنچه می‌گوییم یک امید صادق و متکی به واقعیت‌های عینی است. اینجانب همواره از امید کاذب و فریبنده دوری جست‌ام، اما خود و همه را از نومی‌دی بیجا و ترس کاذب نیز برحذر داشته‌ام و برحذر میدارم. در طول این چهل سال - و اکنون مانند همیشه - سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن و فعال‌ترین برنامه‌های آن، مایوس‌سازی مردم و حتی مسئولان و مدیران ما از آینده است</p>	<p>اینجانب به همه نسل‌های حاضر و آینده وصیت می‌کنم که اگر بخواهید اسلام و حکومت الله برقرار باشد و دست استعمار و استثمارگران خارج و داخل از کشورتان قطع شود، این انگیزه الهی را که خداوند تعالی در قرآن کریم بر آن سفارش فرموده است از دست ندهید؛ و در مقابل این انگیزه که رمز پیروزی و بقای آن است، فراموشی هدف و تفرقه و اختلاف است</p>	<p>4. اهمیت امید</p>
<p>عزت ملی، روابط خارجی، مرزبندی با دشمن: این هر سه، شاخه‌هایی از اصل «عزت، حکمت، و مصلحت» در روابط بین‌المللی‌اند. صحنه‌ی جهانی، امروز شاهد پدیده‌هایی است که تحقق یافته یا در آستانه‌ی ظهورند: تحرک جدید نهضت بیداری اسلامی بر اساس الگوی مقاومت در برابر سلطه‌ی آمریکا و صهیونیسم؛ شکست سیاست‌های آمریکا در منطقه‌ی غرب آسیا و زمین‌گیر شدن همکاران خائن آنها در منطقه؛ گسترش حضور قدرتمندانه‌ی سیاسی جمهوری اسلامی در غرب آسیا و بازتاب وسیع آن در سراسر جهان سلطه</p> <p>دولت جمهوری اسلامی باید مرزبندی خود را با آنها با دقت حفظ کند؛ از ارزش‌های انقلابی و ملی خود، یک گام هم عقب‌نشینی نکند؛ از تهدیدهای پوچ آنان نهراسد؛ و در همه‌حال، عزت کشور و ملت خود را در نظر داشته باشد و حکیمانه و مصلحت‌جویانه و البته از موضع انقلابی، مشکلات قابل حل خود را با آنان حل کند. در مورد آمریکا حل هیچ مشکلی متصور نیست و مذاکره با آن جز زبان مادی و معنوی محصولی نخواهد داشت.</p>	<p>من اکنون به ملت‌های شریف ستم‌دیده و به ملت عزیز ایران توصیه می‌کنم که از این راه مستقیم الهی که نه به شرق ملحد و نه به غرب ستمگر کافر وابسته است، بلکه به صراطی که خداوند به آنها نصیب فرموده است محکم و استوار و متعهد و پایدار پایبند بوده، و لحظه‌ای از شکر این نعمت غفلت نکرده و دست‌های ناپاک عمال ابرقدرتها، چه عمال خارجی و چه عمال داخلی بدتر از خارجی، تزلزلی در نیت پاک و اراده آهنین آنان رخنه نکند؛ و بدانند که هرچه رسانه‌های گروهی عالم و قدرتهای شیطانی غرب و شرق اشتلم می‌زنند دلیل بر قدرت الهی آنان است و خداوند بزرگ سزای آنان را هم در این عالم و هم در عوالم دیگر خواهد داد. «إِنَّهٗ وَلِیَ النِّعَمِ وَبِیدِهِ مَلَكُوتُ کُلِّ شَیْءٍ».</p>	<p>5. الزامات در عرصه سیاست خارجی</p>

فراز بیانیه گام دوم انقلاب	فراز وصیت نامه امام	مقوله
<p>در طول این چهل سال - و اکنون مانند همیشه - سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن و فعال‌ترین برنامه‌های آن، مایوس‌سازی مردم و حتی مسئولان و مدیران ما از آینده است. خبرهای دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه نشان دادن واقعیتها، پنهان کردن جلوه‌های امیدبخش، بزرگ کردن عیوب کوچک و کوچک نشان دادن یا انکار محسنات بزرگ، برنامه‌ی همیشگی هزاران رسانه‌ی صوتی و تصویری و اینترنتی دشمنان ملت ایران است؛ و البته دنباله‌های آنان در داخل کشور نیز قابل مشاهده‌اند که با استفاده از آزادی‌ها در خدمت دشمن حرکت میکنند. شما جوانان باید پیش‌گام در شکستن این محاصره‌ی تبلیغاتی باشید ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته و فراگیر، امکان بسیار خطرناکی در اختیار کانونهای ضدّ معنویّت و ضدّ اخلاق نهاده است و هم‌اکنون تهاجم روزافزون دشمنان به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان با بهره‌گیری از این ابزارها را به چشم خود می‌بینیم. دستگاه‌های مسئول حکومتی در این باره وظایفی سنگین بر عهده دارند که باید هوشمندانه و کاملاً مسئولانه صورت گیرد. و این البته به معنی رفع مسئولیت از اشخاص و نهادهای غیرحکومتی نیست. در دوره‌ی پیش‌رو باید در این باره‌ها برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت جامعی تنظیم و اجرا شود؛ ان‌شاءالله.</p>	<p>بی‌جهت نیست که بوق‌های تبلیغاتی در سراسر جهان و ولیده‌های بومی آنان تمام توان خود را صرف شایعه‌ها و دروغهای تفرقه‌افکن نموده‌اند و میلیاردها دلار برای آن صرف می‌کنند. بی‌انگیزه نیست سفرهای دائمی مخالفان جمهوری اسلامی به منطقه. و مع‌الأسف در بین آنان از سردمداران و حکومت‌های بعضی کشورهای اسلامی، که جز به منافع شخص خود فکر نمی‌کنند و چشم و گوش بسته تسلیم امریکا هستند دیده می‌شود؛ و بعضی از روحانی‌نماها نیز به آنان ملحقند</p> <p>امروز و در آتیهِ نیز آنچه برای ملت ایران و مسلمانان جهان باید مطرح باشد و اهمیت آن را در نظر گیرند، خنثی کردن تبلیغات تفرقه‌افکن خانه برانداز است. توصیه اینجانب به مسلمین و خصوصاً ایرانیان بویژه در عصر حاضر، آن است که در مقابل این توطئه‌ها عکس العمل نشان داده و به انسجام و وحدت خود، به هر راه ممکن افزایش دهند و کفار و منافقان را مایوس نمایند و از همین قماش توطئه‌ها و شاید مودیانه‌تر، شایعه‌های وسیع در سطح کشور، و در شهرستانها بیشتر، بر اینکه جمهوری اسلامی هم کاری برای مردم انجام نداد. بیچاره مردم با آن شوق و شغف فداکاری کردند که از رژیم ظالمانه طاغوت رهایی یابند، گرفتار یک رژیم بدتر شدند! مستکبران مستکبرتر و مستضعفان مستضعف‌تر شدند</p>	<p>6. شناسایی خط تبلیغاتی رسانه‌های غربی برای مقابله با آنها</p>

اختصاصی وصیت نامه امام؛ توصیه به قشرها و نهادها

و اینجانب با آنچه در ملت عزیز از بیداری و هوشیاری و تعهد و فداکاری و روح مقاومت و صلابت در راه حق می‌بینم و امید آن دارم که به فضل خداوند متعال این معانی انسانی به اعقاب ملت منتقل شود و نسل‌بعد نسل بر آن افزوده گردد.

بر ملت و دولت جمهوری اسلامی است در همه اعصار، که نگذارند عناصر فاسد دارای مکتبهای انحرافی یا گرایش به غرب و شرق در دانشسراها و دانشگاهها و سایر مراکز تعلیم و تربیت نفوذ کنند و از قدم اول جلوگیری نمایند تا مشکلی پیش نیاید و اختیار از دست نرود.

به همه در گوشه برای رفاه طبقات محروم وصیت می‌کنم که خیر دنیا و آخرت شماها رسیدگی به حال محرومان جامعه است

وصیت من به مجلس و شورای نگهبان و دولت و رئیس جمهور و شورای قضایی آن است که در مقابل احکام خداوند متعال خاضع بوده؛ .... و به ملت اطمینان دهید تا سرمایه‌ها و فعالیتهای سازنده به کار افتند و دولت و کشور را به خود کنایه و صنایع سبک و سنگین برسانند

اکنون وصیت من به مجلس شورای اسلامی در حال و آینده و رئیس جمهور و رؤسای جمهور مابعد و به شورای نگهبان و شورای قضایی و دولت در هر زمان، آن است که نگذارند این دستگاههای خبری و مطبوعات و مجله‌ها از اسلام و مصالح کشور منحرف شوند

مقاومت‌سازی

من به همه نیروهای مسلح در این پایان زندگی خاکی، وصیت مشفقانه می‌کنم که از اسلام که یگانه مکتب استقلال و آزادیخواهی است و خداوند متعال همه را با نور هدایت آن به مقام والای انسانی دعوت می‌کند، چنانچه امروز وفادارید، در وفاداری استقامت کنید

به همه نسلهای مسلسل توصیه می‌کنم که برای نجات خود و کشور عزیز و اسلام آدم ساز، دانشگاهها را از انحراف و غرب و شرق‌زدگی حفظ و پاسداری کنید، و با این عمل انسانی – اسلامی خود دست قدرتهای بزرگ را از کشور قطع و آنان را ناامید نمایید

وصیت من به همه آن است که با یاد خدای متعال به سوی خودشناسی و خودکفایی و استقلال، با همه ابعادش به پیش، و بی تردید دست خدا با شما است، اگر شما در خدمت او باشید و برای ترقی و تعالی کشور اسلامی به روح تعاون ادامه دهید.

□ نتیجه گیری

جمهوری اسلامی در حالی چهلمین سال حیات خود را به رخ جهانیان می‌کشد که سی سال از ارتحال رهبر کبیر انقلاب اسلامی می‌گذرد اما در سایه رهنمودها و راهگشایی‌های امام راحل و درک دقیق و عمیق و شناخت وسیع جانشین ایشان از راه و مسیر انقلاب ترسیم شده از جانب امام راحل؛ چهلمین سال انقلاب با همه دشواری‌ها و سختی‌ها از راه رسیده است و نظام اسلامی با اعتماد به نفسی قابل توجه راهبردها و نظام ارزشی و بایسته‌ها و اولویت‌های خود را در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی خطاب به جوانان و البته همه اقشار ملت و البته در پیامی روشن به همه جهانیان ارائه کرده و در صدد است آرمان‌گرایی را با واقع بینی؛ استقلال را با آزادی توأم با مسئولیت؛ عدالت را با امنیت و معنویت و اخلاق را با مردمسالاری و انساندوستی در تار و پود نظام اسلامی تداوم بخشد. این سخن به معنای نبود مشکلات و سختی‌های طاققت فرسا که اکنون بر دوش میلیون‌ها ایرانی مسلمان تحمیل شده نیست و مردم با همت و بزرگواری و استقامت مسیر انتخابی خود را با وجود همه دشمنی‌ها طی می‌کنند. مطالعه تطبیقی بیانیه گام دوم انقلاب و وصیتنامه امام راحل از چند جهت درس آموز و روشنی بخش است؛ نخست اینکه نشان می‌دهد مبانی و چارچوبه حرکت نظام اسلامی تا چه از ثبات و تا چه حد از تحول و توجه به اقتضانات زمانه برخوردار است. نکته دوم اینکه این مقایسه نشان‌دهنده میزان پای بندی نظام و انقلاب اسلامی بر آرمان‌ها و راه و هدف خویش است و البته توجه به بایسته‌ها و اولویت‌های تحقق این آرمان‌ها و بهره‌گیری از تنوعات و تحولات در عرصه نظام بین‌المللی و تحولات عرصه داخلی از این جهت همچنان که گذشت؛ در حالی که وصیت نامه امام که در سال 61 نگاشته شده و بیشتر نهادهای سیاسی و مردم را خطاب قرار داده ناظر به رهنمودهای عینی و مشخص و حاکی از نگرانی‌ها و دغدغه‌های رهبری است که در صدد است روشن‌ترین و صریح‌ترین وصیت‌ها را برای تعیین تکلیف همه نهادها و مسئولان ارائه کند؛ در حالی که بیانیه گام دوم راهبردهای کلان و الزامات پیش رو را البته با تاکید بر خطاب قرار دادن جوانان ارائه کرده است. نظام ارزشی و آرمانی هر دو سند رهبران انقلاب اسلامی یکی است: عدالت، استقلال؛ آزادی، معنویت و انگیزه الهی؛ توجه به نقش و جایگاه مردم؛ استکبارستیزی و مبارزه با دشمنان در هر دو سند بارز و مشخص است، اما در بیانیه گام دوم به نحو شفاف‌تری بر این نظام ارزشی تاکید شده است. وصیتنامه امام به اقتضای شرایط از صدر تا ذیل نظام را خطاب قرار داده و توصیه‌هایی مشخصی به رهبر و شورای رهبری تا قوای سه‌گانه، قوای مسلح، رسانه‌ها و عموم مردم و حتی به مردم کشورهای اسلامی ارائه کرده است. می‌توان گفت بیانیه گام دوم مکمل و نسخه به روز شده وصیت نامه امام و البته دربردارنده رؤوس کارنامه چهل ساله انقلاب و نظام اسلامی است. بی‌شک در سی امین سال ارتحال امام در چهلمین سال حیات جمهوری اسلامی بازخوانی مسیر طی شده و دستاوردها و برکات این چهل سال و نیز ترسیم افق پیش روی بر مبنای مولفه‌های گفتمانی حاکم بر وصیتنامه و بیانیه گام دوم لازم و ضروری است.